

Η εξουσία πίνει, η εξουσία κερνάει και η κοινωνία πληρώνει : οι οπαδοί σαν πρόβλημα

Του Κώστα Αντωνάκου

Αναμφίβολα, ένα από τα ζητήματα που κυριαρχούν στην επικαιρότητα είναι αυτό της οπαδικής βίας, η έκταση που έχει πάρει και η πιθανή αντιμετώπισή της. Τα τελευταία 2 χρόνια μόνο, η – ομολογουμένως – στυγερή δολοφονία του 19χρονου Άλκη Καμπανού στην Θεσσαλονίκη, η δολοφονία του Μιχάλη Κατσουρή στην Νέα Φιλαδέλφεια τον Αύγουστο, αλλά και η πλέον πρόσφατη περίπτωση με τον σοβαρό τραυματισμό του ματατζή στον Πειραιά – και ό,τι ακολούθησε έπειτα –, εγείρουν μεγάλες συζητήσεις σε διάφορα επίπεδα της ελληνικής κοινωνίας και κινητοποιούν τους ιθύνοντες της χώρας – κυβέρνηση, μεγαλοϊδιοκτήτες ΠΑΕ, ΕΛ.ΑΣ. - σε διαβουλεύσεις επί διαβουλεύσεων και πύρινες ανακοινώσεις. Όλοι, μέσες άκρες, αναγνωρίζουν ότι το πρόβλημα της οπαδικής βίας αποτελεί ένα πραγματικό κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο γεννάται και εξελίσσεται μέσα στην ίδια την κοινωνία, δημιουργώντας σοβαρές συγκρουσιακές καταστάσεις στο εσωτερικό της.

Έτσι, ενώ καταλαβαίνουμε τον ηθικό πανικό και την πρεμούρα για έλεγχο της κατάστασης από τα αφεντικά αυτής της κοινωνίας, από αυτούς που συνεδριάζουν στο Μαξίμου και από τη μιντιακή βιτρίνα που διαθέτουν, αναγνωρίζοντάς το ως κοινωνικό πρόβλημα, στην πραγματικότητα απασχολεί πρωτίστως την κοινωνία την ίδια, δηλαδή εμάς, γιατί από εμάς πηγάζει, ενάντια σε μας στρέφεται και για μας έρχονται όσα θα αποφασίσουν οι από πάνω. Επειδή, ακριβώς, πιστεύουμε ότι κάθε κοινωνικό πρόβλημα μπορεί να βρει λύση μόνο μέσα στην ίδια την κοινωνία και όχι από άριστες ηγεσίες, οφείλουμε να παιδέψουμε τα κεφάλια μας

προσπαθώντας να αναλύσουμε βαθύτερα την κατάσταση, να αναλάβουμε τις ευθύνες μας και να μην αφήσουμε το θέμα αποκλειστικά στα χέρια και τον λόγο τους. Πρέπει, λοιπόν, να εξετάσουμε πώς παρουσιάζονται τα γεγονότα, πως διαμορφώνεται η στάση της κοινωνίας, ποιοι είναι υπεύθυνοι γι' αυτήν και να προσπαθήσουμε να προτείνουμε δικές μας λύσεις. Το παρόν κείμενο επιχειρεί να ανοίξει αυτήν την κουβέντα χρησιμοποιώντας ως εργαλεία και αξίες την αντιεξουσιαστική σκοπιά και την κοινωνική αυτοδιάθεση.

Ένα μεγάλο παράδοξο που θα συναντήσει κανείς παρακολουθώντας το θέμα, είναι στο τι λέει μεγάλο μέρος της κοινωνίας όταν συζητάει στο καφενείο ή στην δουλειά ή ακόμα ευκολότερα όταν σχολιάζει/τοποθετείται στο διαδίκτυο για το τι πρέπει να γίνει και στο τι πραγματικά κάνει ο κρατικός μηχανισμός για να αντιμετωπίσει την συνθήκη. Ε, λοιπόν, οι περισσότεροι ζητάνε νόμο και τάξη, δηλαδή περισσότερη αστυνόμευση, να κλείσουν επιτέλους οι σύνδεσμοι οπαδών, εντατικότερους και πιο αυστηρούς έλεγχους στα γήπεδα, κάμερες, ταυτοποιήσεις και σίγουρα ακόμα πιο αυστηρούς νόμους. **Καλά μέχρι εδώ, όμως, το κράτος κάνει αυτά ακριβώς, κάνει μόνο αυτά για την ακρίβεια, κλιμακώνοντας συνεχώς την ένταση, με αυξημένη καταστολή και δικονομική αναβάθμιση.** Κι όμως, η κατάσταση πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο και κανείς δεν φαίνεται ικανοποιημένος. Το θέμα πάει και παρακάτω, καθώς έτσι η κοινωνία γκρινιάζει ότι το κράτος δεν κάνει τίποτα, ότι δεν είναι πουθενά, ότι αδυνατεί να μας κάνει σοβαρή χώρα, δίνοντάς του με τον τρόπο αυτό λευκή επιταγή για να φέρει και άλλο νόμο και τάξη και η κατηφόρα συνεχίζεται.

Βέβαια, το παραπάνω δεν αποτελεί τελικά και τόσο παράδοξο, γιατί δεν νομίζουμε ότι μιλάμε για μία περίπτωση λαϊκής βούλησης, ή κοινωνικής θέσμησης για να το πούμε αλλιώς, που η κοινωνία ψύχραιμα σκέφτεται, διαβουλεύεται, καταλήγει σε συμπεράσματα και εξουσιοδοτεί το κράτος να τα εφαρμόσει, έστω το νόμος και τάξη, έστω και αν φανερά δεν οδηγεί σε λύσεις, έστω και αν τελικά κάνει λάθος. Κι αυτό δεν το λέμε για να

αθώσουμε την κοινωνία που δεν κάνει λάθη – μια κοινωνία με ολοφάνερα σημάδια σήψης – κάθε άλλο : δεν θέλουμε να την βλέπουμε σαν ένα νήπιο που εξαπατήθηκε, αλλά αντιθέτως την καλούμε διαρκώς να αναλάβει τις ευθύνες της. Όμως, αναγνωρίζουμε ότι η κουβέντα και οι όροι με τους οποίους διεξάγεται, τίθενται -και γι' αυτό- το θέμα αποκλειστικά από τα πάνω, με την συνεχή αναπαραγωγή της αηδιαστικής καραμέλας του ως εδώ και της καταδίκης της βίας, από τα ίδια μέσα που την αναπαράγουν και την εκτρέφουν. Τα ίδια μέσα που, ως γνωστόν, ανήκουν και ελέγχονται από την ίδια συνομοταξία που ωφελείται από αυτήν, τους ιδιοκτήτες των μεγάλων ομάδων. Παρουσιάζουν ως αντικοινωνικές και παράφρονες τις ενέργειες των οπαδών, ή εστω των ‘‘χούλιγκαν’’ της εκάστοτε ομάδας, οι ίδιοι που αποκτούν κοινωνικό έρεισμα μέσα από αυτές, αλλά και – σε πολλές περιπτώσεις – συμβολικό ή και πραγματικό κεφάλαιο. Με την τακτική της στοχοποίησης και της καταδίκης, media, μεγαλοεπιχειρηματίες, κράτος και αστυνομία, δημιουργούν τον εσωτερικό εχθρό άλλη μια φορά, συσπειρώνονται μεταξύ τους, παρουσιάζουν τα πράγματα όπως τους βολεύουν, βγάζοντας εντελώς τις ευθύνες τους από το κάδρο, αναγκάζοντας την κοινωνία να συνθηκολογήσει και να εκλιπαρεί για ακόμα ισχυρότερη παρουσία τους, μπας και σωθούμε. **Η εξουσία πίνει, η εξουσία κερνάει και η κοινωνία πληρώνει στην τελική.**

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δολοφονία Κατσουρή και η αντιμετώπισή της από τα media. Για ένα συμβάν που συνέβη εν έτει 2023 σε κεντρικότατο σημείο, με δεκάδες αυτόπτες μάρτυρες και πολυάριθμες βιντεοσκοπήσεις του, τα media κατάφεραν να το παρουσιάσουν με πολλές διαφορετικές εκδοχές από την στιγμή που κυκλοφόρησε και μονοπώλησε το ενδιαφέρον στον δημόσιο λόγο. Φυσικά, χωρίς καμία διάθεση να διασταυρώσουν τα λεγόμενά τους ή να διαψεύσουν μια λανθασμένη αναφορά, φτάνοντας στο σημείο να στοχοποιήσουν ως ενόχους, ανθρώπους που δεν είχαν καμία σχέση με το συμβάν, καθ' υπόδειξη της ΕΛ.ΑΣ. Έτσι, ο δημόσιος διάλογος εγκλωβίστηκε σε έριδες για το τι όντως έγινε : ήταν ραντεβού θανάτου μεταξύ οργανωμένων; Ήταν πογκρόμ σε γυναικόπαιδα; Ήταν φασιστική επίθεση; Τι ομάδα υποστηρίζει ο

δολοφόνος; περνώντας αναίμακτα τον ρόλο και τις ευθύνες των μπάτσων στο περιστατικό, που αν δεν ήταν τόσο κραυγαλέες και διαπιστωμένες από διεθνείς πηγές, ίσως να μην ασχολούνταν και κανείς. Όπως συμβαίνει, άλλωστε, σε δεκάδες περιστατικά που εκκινούν από την στάση της αστυνομίας και παρουσιάζονται ως τυφλή οπαδική βία. **Να, λοιπόν, πώς μια κοινωνία που σοκαρίστηκε πραγματικά από το γεγονός, από την άδικη δολοφονία ενός ανθρώπου και θέλει να βρει μια λύση στο πρόβλημα, αντί να είναι στα κάγκελα απαιτώντας το ξερίζωμα της αστυνομίας, μετά από όλα αυτά που (δεν) έκανε, συνεχίζει να φωνάζει για περισσότερους μπάτσους ενώ τρώγεται μεταξύ της.**

Τα ίδια ισχύουν αν εξετάσουμε και **το τελευταίο περιστατικό στο Ρέντη**, με τον σοβαρό τραυματισμό αστυνομικού από ναυτική φωτοβολίδα και την μετέπειτα στάση αστυνομίας και δικαιοσύνης. **Χωρίς να παρουσιάζονται οι αναρίθμητες προκλήσεις της αστυνομίας σε κάθε γήπεδο, με ρίψεις χημικών σε κλειστούς χώρους με γέρους και παιδιά και το επικίνδυνο νταβατζιλίκι που τους έχει παραχωρηθεί, έναντι στο σύνολο του κόσμου που απλώς θέλει να πάει στο γήπεδο ή να είναι οπαδός, φαντάζει ως ένα ακόμα περιστατικό τυφλής παράλογης βίας από τους χούλιγκαν.** Η αλήθεια είναι πως δεν είναι ακριβώς έτσι, είναι η επιστροφή της βίας από την πλευρά τους στην συνεχώς βίαιη και εξευτελιστική στάση των μπάτσων. Αυτή είναι μια αλήθεια που δεν μπορεί να επιβληθεί, αλλά μπορεί να επιβεβαιωθεί με την απλή παρουσία κάποιου σε αθλητικά δρώμενα τον τελευταίο αρκετό καιρό. Μάλιστα, αποδείχθηκε περίτρανα ότι από την στιγμή που χτυπήθηκε δικός τους, οι μπάτσοι λειτούργησαν σαν καλά οργανωμένη και εξοπλισμένη συμμορία – που είναι ι- προσάγοντας ένα ολόκληρο γήπεδο, κρατώντας τους ομήρους ουσιαστικά, παραβιάζοντας σωρεία νόμων, αφήνοντας μόνο τα γυναικόπαιδα και απειλώντας πατεράδες με ανήλικα. **Αφού πειράξατε δικό μας, θα γαμηθείτε όλοι, αυτή είναι η στάση αυτών που θα αντιμετωπίσουν την οργανωμένη βία στα γήπεδα.**

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω, μέσα σε όλο αυτό δεν βλέπουμε την κοινωνία ως έρμαιο μιας εξαπάτησης από τα μέσα και τους από

πάνω, που την οδηγούν στο να εναρμονίζεται πλήρως με τον λόγο τους και να προκρίνει τις λύσεις τους, για ένα πρόβλημα που φανερά δεν λύνεται έτσι. Άλλωστε, το νόμος και τάξη αποτελεί πανάκεια για μεγάλο μέρος των συνανθρώπων μας, ως αποτέλεσμα μιας συντηρητικής και όλο και πιο δεξιάς στροφής που βλέπουμε να επιλέγει. Εκεί έγκειται άλλωστε και η δική μας ευθύνη, να αναχαιτίσουμε αυτές τις αντιλήψεις στο κοινωνικό πεδίο γιατί μας οδηγούν με ακρίβεια στην αδιέξοδη αναβίωση των ίδιων τραγικών γεγονότων.

Μιλώντας για τους ίδιους τους οπαδούς, αδυνατούμε να τους δούμε – στο σύνολό τους τουλάχιστον – ως εχθρούς και ανεξέλεγκτους εγκληματίες, όπως τους παρουσιάζουν. Ούτε μας καλύπτει η άποψη ότι αποτελούν παραστρατημένους λούμπεν προλετάριους που σκοτώνονται για την μπάλα ή για τα συμφέροντα των αφεντικών. Ίσως, αν το βλέπαμε έτσι, να κοιμόμαστε πιο ήσυχοι και τα πράγματα να μας φαίνονταν πιο απλά. Οι οπαδοί, όμως, ακόμα και οι περίφημοι χουλιγκάνοι – που αποτελούν άλλωστε μειοψηφία (δυναμική), εντός του συνόλου τους – είναι γνήσια τέκνα αυτής της κοινωνίας που όλοι ζούμε, διαπερνώνται από την ίδια υποτίμηση και εξαθλίωση που διέπουν τεράστιο μέρος της κοινωνίας, από την ίδια αδιέξοδη ζωή, αλλά και από τις ίδιες αξίες και λύσεις για να ξεφύγουν. Η επιβίωση του πιο δυνατού, ο συνεχής ανταγωνισμός σε όλα τα επίπεδα, το απόλυτο ‘‘ή εμείς ή οι άλλοι’’, αξίες που διέπουν τον οπαδικό κώδικα, δεν μας φαίνονται στην τελική τόσο αντικοινωνικές. Αντιθέτως, παρατηρούμε την ιδεολογική επικράτησή τους σε όλο το κοινωνικό φάσμα. Μπορεί η οπαδική βία να έχει δικά της χαρακτηριστικά (που πηγάζουν από το κακό στο χειρότερο βεβαίως) και αυξημένη κλίμακα καθώς αντλεί στοιχεία ούτως ή άλλως από τις μητροπολιτικές συγκρούσεις ομαδοποιήσεων, έχει όμως τις ίδιες σημασίες με την διάχυτη κοινωνική βία που βιώνουμε όλοι. Όλοι εναντίον όλων και ας είμαστε μικρά ψάρια σε έναν ωκεανό που κάνουν κουμάντο μεγάλοι καρχαρίες, εμείς θα κατασπαράξουμε όποιον βρούμε μικρότερο.

Αφού, τελικά, θεωρούμε ότι η καταδίκη των οπαδών ως

αντικοινωνικών στοιχείων που πρέπει να εξοντωθούν είναι μια εύκολη (μη) λύση, που θα οξύνει περαιτέρω την κατάσταση μέχρι το επόμενο σοκαριστικό γεγονός, πρέπει κάτι να πούμε. **Και αυτό που πρέπει να ειπωθεί είναι ότι ο οπαδικός χώρος, τα γηπεδικά πέταλα είναι ένα ακόμα κοινωνικό πεδίο που διεξάγεται μια συνεχής διαπάλη αξιών και σημασιών.** Ένας χώρος στον οποίο μπορεί να επικρατήσουν αντισυστημικές ή κυρίαρχες ιδεολογίες, καλές, κακές ή λιγότερο κακές ιδέες. Και επειδή είναι ένα πεδίο, στο οποίο βλέπουμε αυτή την στιγμή να επικρατεί η πρακτική της ακραίας βίας προς τους απέναντι, η εξόντωση αυτού που έχει πέσει, η σιγή για τα πολιτικά δρώμενα ευνοώντας το έρεισμα των ακροδεξιών, οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί. Να στηρίξουμε όσους δίνουν τώρα μάχη για το ποια θα είναι και προς τα πού θα πρέπει να στρέφεται η οπαδική ισχύς, ποιες ενέργειες και δράσεις αρμόζουν στους ίδιους και ποιοι χωράνε και ποιοι όχι εντός τους. Γιατί, **αν παραβλέψουμε ότι υπάρχει αυτή η διαπάλη και ότι τα πράγματα δεν έχουν γείρει οριστικά στην αλόγιστη βία και στον κανιβαλισμό, αν παραβλέψουμε ότι η πλειοψηφία του οπαδικού κόσμου μπορεί να ελέγξει τον εαυτό του, αν παραβλέψουμε τις κοινωνικές δράσεις αλληλεγγύης και την συμμετοχή τους στους κοινωνικούς αγώνες, παραδίδουμε το σύνολό του στα χέρια : μπάτσων, δικαστών και media.** Όσο αυτοί τους μεταχειρίζονται σαν αντικοινωνικά στοιχεία, τόσο προωθούν τις αντικοινωνικές και αντιδραστικές φωνές εντός τους. Αν δεν αναλάβουμε σαν κοινωνία αυτήν την ευθύνη και δεν απαντήσουμε, όχι με αόριστα ευχολόγια, αλλά με κοινωνικές δράσεις και προσεγγίσεις εντός του χώρου αυτού, καλώντας τους ίδιους να αναλάβουν την μεγάλη ευθύνη τους, να απομονώσουν τα στοιχεία που τους καθιστούν δολοφόνους αντί οπαδούς, τόσο θα γίνονται οι πλατείες, οι δρόμοι και τα γήπεδα σφαγεία και θα πηγαίνουμε όλοι μαζί από το ένα σοκ και αποτροπιασμό στον άλλο, μέχρι να μην μείνει κανείς όρθιος σε αυτήν την κοινωνία